

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Spolupráca verejného a privátneho sektora na výskume a vývoji v rámci regionálnych inovačných systémov

Autor práce: Bc. Peter Dedo

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (*přiměřenost cílů, geografický charakter a relevance cílů, teoretické podložení hypotéz aj.*)

Cíle i výzkumné otázky jsou jasně vymezené a přiměřené. Hypotézy sice nejsou explicitně uvedeny, ale výzkumné otázky ano, což je pro práci tohoto typu dostačující. Práce má zřejmý geografický rozměr.

Práce s literaturou (*teoretické ukotvení práce, diskuse a kritické zhodnocení literatury aj.*)

Teoretický rámec práce je (až na detaily) velmi dobře napsaný a potvrzuje, že autor si vytvořil o této oblasti bádání přehled. Práce poskytuje zevrubný rozbor relevantní literatury, ve které autor prokázal velmi dobrou orientaci. Ocenit je třeba zejména zahraniční zdroje, včetně vědeckých článků ve špičkových časopisech v oborech ekonomické geografie a inovačních studií. Postrádám širší zarámování do literatury v úvodu práce, včetně více odkazů na klíčové zdroje. Úvod se zdá být napsaný trochu ve spěchu, což kontrastuje se zbytkem práce. Celkově prezentovaná teoretická diskuse poskytuje dobré ukotvení pro následující empirickou analýzu.

Metodika práce (*vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.*)

Metodika práce je dostatečně vysvětlená a odpovídá cílům i výzkumným otázkám. Práci by však pomohla hlubší kritická diskuse nedostatků dostupných dat, a z toho vyplývajících omezení interpretace získaných výsledků (viz více níže).

Analytická část práce (*správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy*)

Analytická část práce je pečlivě zpracovaná. Z dostupných dat jsou spočítány smysluplné indikátory. Za pochvalu stojí zejména použití síťové analýzy. Nicméně práce naráží na omezení v oblasti dat a zvoleného přístupu ke geografickému vymezení regionálních inovačních systémů (viz rovněž více níže).

Závěry práce (*odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.*)

Závěry práce jsou velmi stručné a spíše shrnují prezentované výsledky, než že by poskytovali další přidanou hodnotu. Hlavní výzkumné otázky jsou nicméně zodpovězeny. Práci chybí podrobnější vyvození implikací pro inovační politiku.

2. Formální náležitosti práce (zatrhněte Vaši volbu)

Formální úprava: výborná / ~~velmi dobrá~~ / ~~dobrá~~ / ~~nevyhovující~~

Stylistická úroveň: výborná / ~~velmi dobrá~~ / ~~dobrá~~ / ~~nevyhovující~~

Citační úroveň: ~~výborná~~ / velmi dobrá / ~~dobrá~~ / ~~nevyhovující~~

Komentář (vč. kvality grafiky, (ne)přiměřenosti délky práce aj.)

Formální náležitosti jsou v pořádku, i když některým přehmatům se autor nevyhnul (viz více níže). Délka práce je přiměřená.

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce (vč. přínosů práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.)

Předložená práce je originální a pečlivě zpracovaná. Poskytuje kritickou diskusi související literatury a relevantní empirické výsledky. Z toho pohledu je třeba předloženou práci hodnotit kladně. Níže jsou uvedeny kritické podněty k zamýšlení do diskuse při obhajobě a jako motivace pro případnou další práci autora na toto téma:

Je třeba být velmi opatrný v děláních závěrů z korelační analýzy založené pouze na 14 pozorováních. Obecně řečeno je pro počítání statistických indikátorů třeba alespoň 30 pozorování a lépe daleko více. Při menším počtu totiž mohou pozorovaný vztah táhnout pouze jedno či dvě relativně odlehle pozorování (viz např. graf 20). Je otázkou, zda by byl stejný negativní vztah potvrzen i na nižší úrovni regionální agregace s větším počtem pozorování (např. bývalých okresů či obcí s rozšířenou působností, apod.).

K interpretaci obrázku 20 se nabízí řada otázek. Je to prezentováno jako zásadní zjištění celé práce, které se objevuje i v abstraktu: „Vykonané analýzy preukázali negatívnu závislosť veľkosti privátneho segmentu VaV a inovačnej výkonnosti. Ukázalo sa, že v podmienkach Česka neplatí tvrdenie, že vyspelé regióny s vyvinutým inovačným systémom vykazujú väčšie relatívne zastúpenie súkromného segmentu.“ Taková interpretace evokuje negativní vztah mezi velikostí soukromého sektoru VaV a inovační výkonností, což může být zavádějící. Ukazatel podílu soukromého segmentu VaV na celkovém VaV je totiž obtížné interpretovat, protože nevíme, jestli je jeho výše daná spíše velikostí (malostí) veřejného sektoru VaV anebo velikostí (malostí) soukromého sektoru VaV. Proto tento ukazatel není vhodný pro děláních závěrů ohledně velikosti (popř. rozvinutosti, atd.) privátního (ani veřejného) segmentu VaV. Daleko vhodnější je poměřovat velikost soukromého sektoru VaV k velikosti místní ekonomiky, např. v poměru k HDP anebo na obyvatele. Z tohoto důvodu se v literatuře používají spíše tyto poměrové ukazatele.

Blažek a Kadlec (2019), na jejichž postup i výsledky se tato část práce odkazuje, vztah mezi těmito dvěma ukazateli přímo neukazují. Nicméně v jejich studii byl zaznamenána středně silná pozitivní korelace (0,530**) mezi podílem soukromého segmentu VaV a HDP na hlavu (které bude asi samo o sobě silně korelováno s inovačním indexem), a to v Evropě jako celku. Blažek a Kadlec (2019, str. 37) na obrázku 4 potom ukazují, že ve střední a východní Evropě je pouze několik málo regionů, které mají velmi vysoký podíl soukromého segmentu VaV a je docela pravděpodobné, že zrovna těch několik českých krajů (které táhnout výše zmíněnou negativní korelaci) bude mezi nimi. Je tudíž

možné, že se jedná (i v evropském měřítku) o velmi odlehlá pozorování, tzv. outliers, se kterými je třeba pracovat opatrně. Bez nich by ta negativní korelace být nemusela (anebo by nebyla zdaleka significantní). Stejný obrázek ukazuje, že podstatně více takových regionů je v západní Evropě. Je tudíž rovněž možné, že ta pozitivní korelace s HDP na hlavu platí pouze v západní Evropě, zatím ve střední a východní Evropě není žádná anebo dokonce mírně negativní jako v Česku. Stálo by za pokus se na to podívat podrobněji.

V RIVu jsou pouze výsledky VaV, které byly vytvořeny s veřejnou podporou, tj. buď na ně daný subjekt čerpal podporu z programů účelové podpory VaV anebo institucionální podporu VaV. Například VaV výsledky firem, které nebyly podpořeny z veřejných peněz, v takové analýze potom zohledněny nejsou. Podobně by bylo záhodno zmínit, že část „4.3 Analýza kolaborácie medzi firmami a výskumnými organizáciami“ se týká pouze kolaborací ve VaV, které byly podpořeny z veřejných peněz, nikoliv všech kolaborací ve VaV. Jedná se o skutečně důležitý rozdíl.

Interpretace grafu 13, že „Táto korelácia dáva oprávnenie nazdávať sa, že prevažná časť verejných výdajov na výskum a vývoj putuje na platy zamestnancov.“, a grafu 14, že „Aj v tomto prípade je možné sa nazdávať, že prevažná časť privátnych výdajov na výskum a vývoj je vynakladaná na mzdy zamestnancov.“, je diskutabilní. Ze samotné korelace nelze usuzovat nic o tom, jaký je podíl výdajů za zaměstnance na celkových výdajích. Mimochodem tento podíl je znám, protože statistiky VaV umožňují odlišit mzdové vs. jiné (např. investiční) výdaje na VaV (mzdové výdaje v posledních letech tvoří o něco více než polovinu).

Práce se zaměřuje na kolaborace ve VaV. Je tudíž s podivem, že nebyla využita data z tzv. Průzkumu o inovacích - anglicky tzv. Community Innovation Survey (CIS) – která sbírá ČSÚ, a která poskytují přímé ukazatele četnosti výskytu takových kolaborací (i v rozlišení na různé druhy partnerských organizací). Tato data jsou běžně dostupná z ČSÚ i na úrovni Eurostatu a existuje již poměrně velká empirická literatura, která na nich založena.

Celkově postrádám hlubší analytický vhled do prezentovaných výsledků. Analýza se veskrze omezuje na popisná konstatování toho, co na je vidět na první pohled, ale nabízí mále nových a vlastních vhledů do toho, proč to tak je a co to z toho plyne.

Za nejzajímavější považuji obrázek 9 a tabulku 6, ze kterých se dá usuzovat, že fungující regionální inovační systém uvnitř „kraje“ vykazuje pouze Praha a možná Jihomoravský kraj. Ostatní kraje mají většinu interakcí mimo kraj. Znovu je ale třeba upozornit, že jsou zde zaznamenány pouze interakce, které byly podpořeny z veřejných zdrojů, ve kterých často figurují veřejné výzkumné organizace, takže se tyto interakce potom přirozeně soustředí v oblastech, kde sídlí tento typ institucí. Mapa inovačních interakcí bez veřejné podpory a/nebo mezi soukromými subjekty (včetně soukromých výzkumných organizací) by mohla vypadat trochu jinak.

Okrajové komentáře:

V grafu 1 zaráží velké meziroční skoky v počtech publikací, což by mohlo naznačovat, že část relevantní literatury nebyla zachycena.

Co se stalo v roce 2015, že počty publikací v obou tématech vyskočily (grafy 1 a 2)?

Neplést univerzity vs. výzkumné organizace „interakcí mezi výskumnými organizáciami a firemnou sférou“ (str. 17).

Perkmann a kol. 2021 chybí v seznamu literatury (prestože je hojně citovaný na str. 31-32).

Doporučoval bych překontrolovat i ostatní citace.

Nejsem si jistý, jestli nejlepší překlad „tacit knowledge“ jsou „tiché znalosti“ (str. 51). Přimlouval bych se spíše za „tacitní znalosti“.

Na str. 27 je překlep: „... implikácie model kre krajiny strednej...“.

Na str. 55 je překlep: „...ktorí sa okrem iného snažili definovali veľkosť...“

Na str. 58 je překlep: „... úroveň než NUT II...“

Na str. 68 je překlep: „...došlo k nárastu k prudšiemu nárastu...“

Předloženou práci **doporučuji / nedoporučuji** k obhajobě. (zatrhněte Vaši volbu)

Otázky k obhajobě

Jaká jsou hlavní omezení použitých dat? Jaký způsobem by bylo možné získat ještě lepší data pro zodpovězení výzkumných otázek této práce?

Proč byla na obrázku 20 zaznamenána negativní korelace mezi podílem soukromého segmentu VaV a inovační výkonností regionů? Je to opravdu české specifikum? Proč považujete toto zjištění za zásadní?

Rozved'te podrobněji tento závěr: „V tomto prípade sa na úrovni NUTS 3 v podmienkach českých krajov podarilo preukázať negatívnu závislosť, ktorá hovorí, že s rastúcim podielom privátneho segmentu klesá inovačná výkonnosť kraja. Na základe tohto zistenia sa ponúka isté doplnenie tézy o podpore výskumu a vývoja na strane privátneho segmentu. Tým doplnením sa javí byť skutočnosť, že k tejto podpore by malo dochádzať až po dosiahnutí kritickej veľkosti na strane verejného výskumu a vývoja. „ (str. 91).

Nejlépe fungující regionální inovační systémy vychází v Praze a Jihomoravském kraji. Proč tomu tak je? Co dělají národní a regionální vlády (popřípadě ostatní aktéři ve veřejné sféře), aby se situace zlepšila i v ostatních krajích? Co byste doporučoval dělat jinak? Jaké jsou závěry předložené práce pro inovační politiku?

Datum: 1. 9. 2021

Autor posudku: Martin Srholec

Podpis: